

LAUSUNNOT

ALUEIDEN KOMITEA

98. TÄYSISTUNTO, 29.–30. MARRASKUUTA 2012

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Euroopan kuluttaja-asioiden toimintaohjelma – edistetään luottamusta ja kasvua”

(2013/C 17/03)

ALUEIDEN KOMITEA

- on vakuuttunut siitä, että kuluttajapolitiikka voi auttaa EU:ta selviytymään kriisistä nopeammin: on välttämätöntä voida luottaa valistuneisiin kuluttajiin, jotta varmistetaan luotettavien, laadukkaiden ja kilpailukykyisten tuotteiden ja palvelujen tuottaminen ja siten talouden pysyvä elpyminen

ja kehottaa Euroopan komissiota
- antamaan alue- ja paikallisviranomaisten käyttöön asianmukaiset välineet, jotta ne voivat turvata kuluttajansuojan toimivaltuuksiensa puitteissa.
- tekemään tiiviistä yhteistyötä jäsenvaltioiden ja paikallisviranomaisten kanssa. Vaikka toimintaohjelman toimet ovat luonteeltaan pääasiassa eurooppalaisten ja kansallisten elinten toteutettaviksi tarkoitettuja, paikallisviranomaisten rooli on tärkeä, sillä ne edustavat paikallisyhteisöjä ja pystyvät tehokkaasti vaikuttamaan toimenpiteiden täytäntöönpanoon.
- muistamaan, että paikallisviranomaiset ovat itse myös tavaroiden ja palveluiden kuluttajia. Sen vuoksi myös ne tarvitsevat turvallisia puitteita, joiden avulla ne pystyvät suojaamaan omia etujaan ja niiden paikallisyhteisöjen etuja, joita ne edustavat ja jotka usein antavat panoksensa niiden talousarvioon.
- myöntämään, että kuluttajien voimaannuttaminen edellyttää myös heidän valistamistaan, ja että alue- ja paikallisviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan on osallistuttava kuluttajille suunnattuihin valistuskampanjoihin.
- vahvistamaan resurssien ja taitotiedon tarjoamisen kautta valvontamekanismeja alueilla, jotka kärsivät pysyvistä maantieteellisistä tai väestörakenteeseen liittyvistä haitoista.

Esittelijä	Spyros SPYRIDON (EL, PPE), Attikan aluevaltuuston jäsen
Viiteasiakirja	Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan kuluttaja-asioiden toiminta-ohjelma – edistetään luottamusta ja kasvua COM(2012) 225 final

I POLIITTISET SUOSITUKSET

ALUEIDEN KOMITEA

Johdanto

1. pitää tervetulleena komission yksityiskohtaista tiedonantoa, joka kattaa hyvin laajan kirjon kuluttajansuojaaan liittyviä kysymyksiä.

2. pitää hyvänä sitä, että toimintaohjelma tarjoaa johdonmukaisen ja integroidun välineen sellaisten toimien edistämiseksi, joilla voidaan vahvistaa kuluttajansuojaa. On tärkeää ymmärtää, kuinka suuri haaste on lisätä kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia ja vahvistaa yhtenäismarkkinoita. Valistuneet ja vastuulliset kuluttajat ovat avaintekijä Eurooppa 2020 -strategian toteuttamisessa.

3. Ilmaisee huolensa siitä, että vaikka toimintaohjelma on varsin laaja-alainen, siihen eivät sisälly terveyspalvelut, jotka ovat tärkeä osatekijä kuluttajapolitiikassa. Terveyspalveluita tarjotaan kuluttajille, kuluttajat maksavat niistä ja ne palvelevat suuressa määrin yleistä etua. Terveyspolitiikka tulisi siten sisällyttää toimintaohjelmaan kuluttajien kannalta tärkeänä osa-alueena.

4. kannattaa komission valitsemia neljää suurta temaattista tavoitetta aloiksi, joihin kuluttajansuojapolitiikassa tulisi keskittyä. Nämä ovat seuraavat: 1) parannetaan kuluttajien turvallisuutta, 2) lisätään tietämystä, 3) parannetaan täytäntöönpanoa, tehostetaan valvontaa ja turvataan oikeussuojakeinot sekä 4) saatetaan oikeudet ja keskeiset toimintalinjat talouden ja yhteiskunnan muutoksien mukaisiksi. Komitea kehottaa lisäämään avoimuutta ja tarjoamaan kuluttajille vertailukelpoista ja entistä laadukkaampaa tietoa, jotta heillä olisi mahdollisuus tehdä entistä rationaalisempia valintoja.

Euroopan unionin peruseriaatteiden toteuttaminen

5. muistuttaa, että toimenpiteitä suunniteltaessa on tärkeää pitää kiinni toimenpiteiden suhteellisuuden periaatteesta sekä analysoida perusteellisesti niiden kustannus-hyötysuhdetta.

6. korostaa olevan tärkeää varmistaa, että tulevat toimet ovat tehokkaita ja oikeasuhtaisia, erityisesti terveys- ja turvallisuuskykyisyyksissä. Kuluttajien suojelemiseksi säännösten on oltava

riittävän joustavia, jotta niitä voidaan sopeuttaa alueellisiin erityispiirteisiin, muita heikommassa asemassa olevien ryhmien tarpeisiin sekä markkinoiden nopeisiin muutoksiin.

7. kehottaa toimenpiteitä toteutettaessa soveltamaan jo määritettyjen alakohtaisten toimien lisäksi horisontaalista näkökulmaa nykyisen toimivallan rajoissa, jotta kuluttajien oikeudet otetaan huomioon Euroopan unionin kaikissa toimintalinjoissa.

8. huomauttaa, ettei toimintaohjelmassa painoteta alueellisen yhteenkuuluvuuden tavoitetta, joka sisällytettiin Lissabonin sopimukseen. Komitea haluaa kiinnittää huomiota erityisesti tarpeeseen suojella muita heikommassa asemassa olevia kuluttajaryhmiä, joilla on vaikeuksia hyödyntää markkinoita, joiden valintamahdollisuudet ovat rajoitetut tai joiden on vaikea pitää kiinni oikeuksistaan. Tähän ryhmään kuuluvat syrjäisimmillä ja harvaan asutuilla alueilla sekä vuoristo- ja saaristoalueilla asuvat kuluttajat, sillä näillä alueilla markkinat toimivat puutteellisesti.

9. korostaa tässä yhteydessä internetin kasvavaa merkitystä näille kuluttajaryhmille markkinoille pääsyn, tiedonsaannin ja tuotteiden ja palveluiden vertailun kannalta sekä puolustettaessa heidän oikeuksiaan riitatilanteissa.

10. korostaa, että on tärkeää parantaa resurssien ja taitotiedon tarjoamisen kautta valvontamekanismeja alueilla, jotka kärsivät pysyvistä maantieteellisistä tai väestörakenteeseen liittyvistä haitoista.

11. kiinnittää komission ja kansallisten lainsäädäntöelinten huomion siihen, että hyväksyttävät toimenpiteet on sopeutettava epäsuotuisilla alueilla sijaitsevien tuottajien mahdollisuuksiin. Sopeutumisesta aiheutuvat kustannukset ja niihin kuluva aika saattavat olla hyvin erilaiset kuin muilla Euroopan alueilla.

Internetin tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen, valvonta ja informointi

12. korostaa, kuinka tärkeää on Eurooppa 2020 -strategian yhteydessä panna täytäntöön digitaalistrategia, kun otetaan huomioon internetin suuri merkitys kaikille kuluttajaryhmille. Kaikkien hallintotasojen – sekä Euroopan että jäsenvaltioiden ja alueiden tasolla – on osallistuttava aktiivisesti tähän pyrkimykseen Euroopan kansalaisten elämänlaadun parantamiseksi.

13. korostaa internetin vaikutuksia nuorimpiin ikäryhmiin, joiden voidaan olettaa käyttävän uutta teknologiaa muita enemmän mutta olevan myös haavoittuvampia kuin aikuiset.

14. huomauttaa, että internetin käyttö on vähäisempää muita heikommassa asemassa olevien väestöryhmien, kuten ikääntyneiden, vammaisten ja sosiaalisesti vaikeassa asemassa olevien keskuudessa. Komitea korostaa erityisesti, että maantieteellisistä haitoista kärsivät alueet joutuvat kärsimään muita alueita enemmän myös väestön ikääntymisen ongelmasta. Näillä väestöryhmillä on yleensä vähemmän mahdollisuuksia hyödyntää yhtenäismarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia ja harjoittaa oikeuksiaan. On pyrittävä erityisesti, yhteistyössä alue- ja paikallisviranomaisten kanssa, edistämään kohdennettujen toimien avulla myös tähän ryhmään kuuluvien kansalaisten hyvinvointia.

15. kannattaa – ottaen huomioon alueiden ja kuntien internetyhteyksien parantamiseen liittyvät ongelmat erityisesti maa-seutu-, vuoristo-, saari- ja syrjäisillä alueilla sekä kaikkein syrjäisimmillä alueilla – komission viimeaikaisia ehdotuksia muuttaa valtioneuvoston koskevaa lainsäädäntöä. Sen ehdotuksessa katsotaan muun muassa, että nopeiden internetyhteyksien tarjoamiseen kohdistuvien tukien poistaminen ilmoitusvelvollisuuden piiristä on sisämarkkinoille soveltuva toimenpide.

16. kehottaa komissiota tekemään yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa kuluttajien tietoteknisten taitojen parantamiseen tähtävien aloitteiden käynnistämiseksi ja varmistamaan samalla, että kaikilla väestöryhmillä on pääsy digitaalisille sisämarkkinoille ja että kaikki pystyvät täysimääräisesti hyödyntämään niitä.

17. korostaa, että sähköisen kaupan nopea kehitys on hyvin tärkeää kuluttajille, sillä se tarjoaa heille enemmän valinnanmahdollisuuksia. Erityisesti tämä pätee ihmisiin, jotka elävät huonojen kulkuyhteyksien päässä olevilla, syrjäisillä tai eristyneillä alueilla, sekä liikuntarajoitteisiin ihmisiin, joiden valinnanmahdollisuudet muutoin olisivat rajalliset.

18. painottaa, että internetin turvallisuus on erityisen tärkeä ongelma, joka ulottuu pelkkää kuluttaja-asioiden toimintaohjelmaa laajemmalle. On ryhdyttävä kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin, jotta tätä tärkeää välinettä käytettäisiin Euroopan kansalaisten hyväksi, toimivatpa nämä sitten kuluttajina tai yrittäjinä, ja jotta torjutaan rikolliset tai ei-toivottavat toimintatavat, kuten henkilökohtaisten tietojen väärinkäyttö tai omistusoikeuksien rikkominen.

19. pitää tervetulleena komission aikomusta tehdä lainsäädäntöehdotuksia, jotka koskevat verkkovälitteistä riidanratkaisua sekä tuomioistuimen ulkopuolista riitojen ratkaisua, sillä ne ovat

tärkeitä välineitä alueellisen yhteenkuuluvuuden kannalta. Komitea on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että kuluttajien oikeuksien toteutumista tulee helpottaa myös tuomioistuimen ulkopuolisen riidanratkaisun avulla. Se katsoo kuitenkin, että direktiivien soveltamisala on syytä rajoittaa EU:n toimivaltaan kuuluviin aloihin ja erityisesti vain rajatylittäviin tilanteisiin.

Paikallis- ja alueviranomaisten rooli

20. katsoo, että paikallis- ja alueviranomaisten käyttöön on annettava asianmukaiset välineet, jotta ne voivat turvata kuluttajansuojan toimivaltuuksiensa puitteissa. Tässä yhteydessä ja ottaen huomioon suotuisan ajoituksen – vuosia 2014–2020 koskevasta monivuotisesta rahoituskehiksestä keskustellaan parhaillaan – komitea ehdottaa, että toimintaohjelman täytäntöönpanoon käytettäisiin rakennerahastovarojen lisäksi myös kansallisten uudistusohjelmien määrärahoja.

21. ehdottaa erityisesti rakennerahastojen osalta ryhtymistä toimenpiteisiin, joilla varmistetaan, että yrityksille myönnettävään rahoitukseen sovelletaan kriteereitä, jotka perustuvat niiden velvoitteisiin ja niiden yleiseen asennoitumiseen kuluttajia kohtaan (esimerkiksi kestävyysajattelun mukainen tuotanto), sen sijaan että rajoitetaan tietoihin, jotka koskevat etusijassa taloudellista kannattavuutta.

22. painottaa erityisesti tarvetta EU:n, jäsenvaltioiden sekä alue- ja paikallisviranomaisten tiiviimpään yhteistyöhön toimenpiteitä toteutettaessa. Vaikka toimintaohjelman toimet ovat luonteeltaan pääasiassa eurooppalaisten ja kansallisten elinten toteutettaviksi tarkoitettuja, paikallisviranomaisten rooli on tärkeä, sillä ne edustavat paikallisyhteisöjä ja pystyvät tehokkaasti vaikuttamaan toimenpiteiden täytäntöönpanoon.

23. korostaa, ettei pidä unohtaa sitä, että alue- ja paikallisviranomaiset ovat itse myös tavaroiden ja palveluiden kuluttajia. Sen vuoksi myös ne tarvitsevat turvallisia puitteita, joiden avulla ne pystyvät suojaamaan omia etujaan ja niiden paikallisyhteisöjen etuja, joita ne edustavat ja jotka usein antavat panoksensa niiden talousarvioon.

24. huomauttaa, että meneillään olevan taloudellisen kriisin aikana pyrkimystä toimintaohjelman tehokkaaseen täytäntöönpanoon ei tule pitää ylellisyytenä. Alueiden komitea on päinvastoin vakuuttunut siitä, että kuluttajapolitiikka auttaa EU:ta selviytymään kriisistä nopeammin: on välttämätöntä voida luottaa valistuneisiin kuluttajiin, jotta varmistetaan luotettavien, laadukkaiden ja kilpailukykyisten tuotteiden ja palvelujen tuottaminen ja siten talouden pysyvä elpyminen.

Toimintaohjelman yhteiskunnallinen ulottuvuus

25. huomauttaa, että meneillään oleva finanssikriisi tulee radikaalisti muuttamaan kansalaisten kulutustottumuksia, sillä ensinnäkin se kärjistää sosiaalista eriarvoisuutta ja toiseksi vähentää kulutusta varten käytettävissä olevia tuloja. Tämän seurauksena ihmiset siirtyvät uudentyyppisiin kulutustapoihin, joissa kuluttajat haluavat valvoa entistä tiukemmin transaktioitaan, vaativat entistä enemmän ja tarkempaa tietoa sekä mahdollisuuden vertailla, palata aiempiin päätöksiinsä ja puolustaa oikeuksiaan riitatilanteissa. Komission on kiinnitettävä huomiota syntyviin uusiin olosuhteisiin ja hyödynnettävä toimintaohjelmaa niin, että luodaan paras mahdollinen ympäristö kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi, kuten Lissabonin sopimuksessa määrätään.

26. huomauttaa, että tuotteiden alkuperästä olisi tarjottava nykyistä laajemmat tiedot ja paremmat takeet, jotta kuluttajat voivat arvioida hyödykkeiden oikean hinta-laatu-suhteen.

27. katsoo, että on yhä suurempi vaara, että tuotteiden hinnat sanelevat kuluttajien valintoja laadun kustannuksella. Erityisesti EU:n ulkorajoilla tapahtuvan kaupankäynnin osalta komitea korostaa salakuljetuksen lisääntymisen vaaraa.

28. pitää tervetulleena komission aikomusta tutkia kotitalouksien ylivelkaantumisen vaikutuksia. Komitea suosittelee, ettei tutkimuksessa rajoiteta pelkästään keinoihin puuttua tähän ongelmaan, joka finanssikriisin seurauksena on saavuttanut kontrolloimattomat mittasuhteet, vaan että tutkimuksessa analysoidaan myös syitä ja ehdotetaan toimenpiteitä, kuten vastuullisen luotonannon varmistaminen sekä erityistoimenpiteet ylivelkaantumisen vaikutusten lieventämiseksi.

29. korostaa olevan tarpeen antaa säännöksiä, jotka koskevat lääketieteellisten tuotteiden ja palveluiden turvallisuutta, sillä tämä on aihe, josta viime aikoina on julkisuudessa käyty paljon keskustelua.

30. toteaa huolestuneena, että tiedonannon mukaan vain kaksi prosenttia vastaajista vastasi oikein oikeuksiaan koskeneisiin kysymyksiin. Luku vaikuttaa erittäin alhaiselta. Komitea kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tehostamaan pyrkimyksiään, jotta kuluttajien oikeudet saataisiin laajemmin tunnetuksi. Ehdotettu Euroopan tason tiedotuskampanjan järjestäminen on askel oikeaan suuntaan. Alue- ja paikallisviranomaisien on myös osallistuttava kampanjaan yhteistyössä kuluttajia tukevien tahojen kanssa.

31. on komission kanssa yhtä mieltä päätelmästä, jonka mukaan lainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavia elimiä pyydetään jatkuvasti tekemään enemmän yhä vähemmän resurssein.

Tämän vuoksi suunnitelmat on tehtävä huolellisesti ja säännösten tehokkuutta tutkittava jatkuvasti, jotta saavutetaan parhaat tulokset.

32. korostaa, että kuluttajien voimaannuttaminen edellyttää myös heidän valistamistaan. Tässä yhteydessä komitea painottaa olevan tärkeää, että alue- ja paikallisviranomaiset ja kansallisyhteiskunta osallistuvat kuluttajille suunnattuihin valistuskampanjoihin. Valistuskampanjat on voitava mukauttaa paikallisiin erityispiirteisiin. Painopiste tulisi asettaa koulujen ja yliopistojen opetusohjelmiin, jotta nuorista sukupolvista tulisi valistuneita kuluttajia. Myöskään aikuiskoulutuslaitosten roolia ei pitäisi jättää huomiotta.

33. kannattaa tavoitetta ratkaista ongelmat niiden lähteellä toimenpitein, joilla yrityksiä kannustetaan noudattamaan vaatimuksia. Tässä lähestymistavassa on kuitenkin otettava huomioon tuottajien erityispiirteet kussakin maassa ja alueella, mutta myös muualla maailmassa, missä tuotteen toimittaja sijaitsee. Kannusteiden oltava riittäviä korvaamaan uusiin säännöksiin mukautumisesta aiheutuvat kustannukset, ja säännöksissä on otettava huomioon yritysten mukautumiskyky.

34. korostaa, että Euroopan komission on kunnioitettava kuluttajapolitiikassa jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmää sekä toisijaisuusperiaatetta. Jäsenvaltioiden pitäisi saattaessaan unionin lainsäädäntöä osaksi kansallista lainsäädäntöä välttää sellaisten lisävaatimusten asettamista, jotka ylittävät tämän tarkoituksen. Tämä ei estä jäsenvaltioita erityistapauksissa pyrkimästä korkeampaan kuluttajansuojan tasoon.

35. muistuttaa, että jotta kuluttajat voivat hyötymään lainsäädännön parantamisesta, heidän on oltava tietoisia muutoksista. Komitea painottaa, että alue- ja paikallisviranomaisille on annettava mahdollisuus osallistua kuluttajille suunnattuihin valistuskampanjoihin, joissa käsitellään kuluttajien oikeuksia ja lainsäädäntöön tehtyjä, kuluttajaa hyödyttäviä muutoksia.

36. pitää tervetulleena kuluttaja-asioiden toimintaohjelmaan sisältyvää viittausta kollektiivisiin oikeussuojakeinoihin ja kannustaa komissiota esittämään sitä varten yksityiskohtaisemmat toimintapuitteet. Komission ehdotusten tulee rajoittua puitelainsäädäntöön, jossa annetaan korkeintaan ohjeita vähimmäisstandardeista, joita jäsenvaltioiden on noudatettava, ja jätetään muutoin jäsenvaltioiden päätettäväksi yksityiskohdat siitä, miten kollektiiviset oikeussuojakeinot voidaan panna täytäntöön ottaen huomioon kulloisetkin kansalliset oikeusperinteet. Jos EU vaatii sääntelyvaltaa myös kollektiivisten oikeussuojakeinojen osalta, ne olisi sovittava yhteen jäsenvaltioiden kulloistenkin oikeusjärjestysten ja oikeussuojajärjestelmien kanssa.

37. katsoo kuluttajille suunnatun laajan strategian edistämisen edellyttävän, että kuluttajat ovat hyvin edustettuina päätöksentekokoelimityksissä. Komitea korostaa tässä yhteydessä kuluttajajärjestöjen roolia, sillä niillä on täydellisin kuva kuluttajien päivittäisistä ongelmista ja näin ne pystyvät tarvittaessa auttamaan ratkaisujen löytämisessä. Ne toimivat myös kansalaisten ja hallinnon välisenä viestintäkanavana ja mahdollistavat näin tiedon jakamisen ylhäältä alaspäin. Komitea myöntää, että alue- ja paikallisviranomaisten ja kuluttajajärjestöjen välisissä suhteissa on parantamisen varaa sekä primaarisella että sekundaarisella tasolla. Komitea kehottaa jäsenvaltioita vahvistamaan näitä suhteita tarpeen mukaan ja luomaan tarvittaessa niitä varten toimintapuitteet.

Toimintaohjelman toteuttamisen tehostaminen

38. pitää lähtökohtana sitä, että ihmisten on pystyttävä luottamaan lainsäädännön täytäntöönpanosta vastaaviin viranomaisiin. Tähän tavoitteeseen päästään sekä säännösten asianmukaisen täytäntöönpanon kautta että antamalla kansalaisille mahdollisuus vedota näihin viranomaisiin riitatilanteissa.

39. painottaa, että yritykset puolestaan on koko tuotantoketjussa saatava vakuuttuneiksi siitä, että niiden on parempi noudattaa lainsäädännössä niille asetettuja velvoitteita kuin olla noudattamatta niitä. On tärkeää korostaa, että myös yritysten, ei pelkästään kuluttajien, on pysyteltävä ajan tasalla kuluttajalainsäädännöstä.

40. on yhtä mieltä siitä, että erityisesti internetpalveluissa välittäjien roolista on tulossa yhä tärkeämpi. Tämän vuoksi on ratkaisevan tärkeää varmistaa avoimuus ja luottamus sekä se, että välittäjän maksukyvyttömyystapauksissa oikeus tapahtuu ja rangaistukset pannaan täytäntöön. Tämä edellyttää seuranta- ja valvontarakenteiden luomista sekä jäsenvaltiossa että EU:n tasolla.

41. ehdottaa – erityisesti liittyen komission aikomukseen tehdä yhteistyötä välittäjien ja kauppiaiden kanssa liiketoimia koskevien puitteiden parantamiseksi –, että kuluttajansuojalainsäädännössä olevan merkittävän puutteen paikkaamiseksi annettaisiin myös sitovia säännöksiä kaupallisista takuista.

42. kehottaa komissiota varmistamaan, että jäsenvaltiot panevat sisämarkkinoiden syventämistä koskevan lainsäädännön täytäntöön ajoissa ja, mikä tärkeintä, kattavasti.

43. pahoittelee sitä, että kuluttaja-asioiden toimintaohjelmaan varattu talousarvio on rajallinen: vain noin 0,05 euroa Euroopan kansalaista kohden vuodessa. Komitea kiinnittää komission huomion myös siihen, että sen on oltava hyvin huolellinen toimenpiteiden suunnittelussa ja toimeenpanossa, jotta varmistetaan parhaat mahdolliset tulokset.

44. tulee valvomaan tiiviisti, että kuluttaja-asioiden toimintaohjelma pannaan täytäntöön nopeasti ja tehokkaasti, jotta voidaan parantaa eurooppalaisten elämänlaatua.

Bryssel 29 päivänä marraskuuta 2012

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO